

Predstavitev slovenske poti razvoja kmetijstva in vloga Javne službe kmetijskega svetovanja SKP 2014-2020

XXVII. Tradicionalni posvet
Javne službe kmetijskega svetovanja
Novo mesto, 26.11.2012

Branko Ravnik, državni sekretar

Resolucija "ZAGOTOVIMO.SI HRANO ZA JUTRI"

Prednostne programske usmeritve razvoja kmetijstva in živilstva:

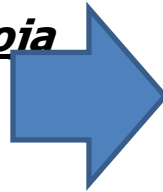
- I. Zagotavljanje stabilnih proizvodnih in ekonomskih razmer za kmetijstvo.
- II. Prestrukturiranje in dvig konkurenčnost kmetijstva in povezanih panog.
- III. Ohranjanje rodnosti tal in proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč.
- IV. Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig in večja prepoznavnost domačih proizvodov .
- V. Krepitev zagotavljanja javnih dobrin kmetijstva na področju varstva okolja in ohranjanja kulturne krajine.
- VI. Socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja.
- VII. Večja vloga znanja in njegov učinkovitejši prenos.

Resolucija "ZAGOTOVIMO.SI HRANO ZA JUTRI"

V okviru trajnostnega koncepta razvoja bo Slovenija imela:

- **konkurenčne agroživilske verige** v učinkovitih vertikalnih povezavah kmetijstva in živilskopredelovalne industrije,
- **obdelana kmetijska zemljišča** in primerno stopnjo prehranske varnosti,
- **pestro strukturo kmetijskih gospodarstev**, katere hrbtenico bodo tvorile ekonomsko učinkovite kmetije,
- **ohranjene naravne vire** in prepoznavno biološko pestrost;
- **urejeno kulturno krajino**,
- **vitalno podeželje**.

Pomemben del trajnostne proizvodnje hrane bo temeljil na **lokalno pridelanih kmetijskih proizvodih** in bo:

- **vključen v sheme višje kakovosti;**
- vključeval **sodobna tehnološka znanja** in investicijsko sledil zahtevam in trendom na področju proizvodnje in prodaje;
- **cenovno konkurenčen glede na kakovost;**
- imel visoko raven **prepoznavnosti** pri potrošnikih;
- omogočal graditi prepoznavnost države na področju **turizma in na drugih področjih**.

Nekaj izhodišč

- **Število kmetijskih gospodarstev: 74.646 KMG:**
 - družinske kmetije (74.425),
 - podjetja in zadruga (221)
 - 59.632 KMG uveljavlja neposredna plačila
 - 11.000 pokojninsko/zdr. zavarovanih kmetov
- **Povprečno KMG:** **6.4 ha KZU, 5.6 GVŽ**, 0.16 PDM/ha KZU, 1,03 PDM, 1.4 kmetijskega traktorja, 12.260 € prihodka;
- **Obseg kmetijskih zemljišč: 474.432 ha KZU (23,4% RS):**
 - njive in vrtovi (35,8 %),
 - trajni travniki in pašniki (58,5 %),
 - vinogradi (3,4 %),
 - sadovnjaki in oljčniki (2,1 %)
- **Obseg rabe KZU:**
 - 5-10 ha KZU (23 % KMG),
 - 10-20 ha (11 % KMG),
 - nad 20 ha (4 % KMG)
 - >10 ha (11.388 KMG, 22 ha/KMG);
- **Obseg živinoreje:** 55.648 KMG redi 421.553 GVŽ:
 - 2-10 GVŽ (44% KMG, 28% GVŽ);
 - 10 GVŽ (20% KMG, 68% GVŽ)
- **Samooskrba (2011):**
 - Mleko (120%), Goveje meso (110%), Jajca (95%), Vino (94%),
 - Med (85%), Žito (69%), Krompir (63%), Prašičje meso (50%),
 - Zelenjava (37%), Ekološka živila (20% leta 2009)
- **Delovna sila na KMG:** 211.191 oseb oz. 77.013 PDM: družinske kmetije (89,2%), podjetja (3,4%)
- **Ekonomska velikost KMG:**
 - 915 mio € stand.prihodka,
 - 11.882 €/PDM, >8.000 € (31% KMG, 67% KZU, 80% GVŽ, 51% PDM, 81% PRIH)

Nekaj izhodišč

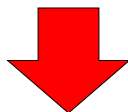
Živilsko predelovalna industrija:

- V letu 2009 je bilo v RS registriranih **1.194 poslovnih subjektov** (560 gospodarskih družb in 636 s.p.), ki so zaposlovali 17.086 delavcev, ustvarili 1,9 mrd € prihodkov in 0,5 mrd € dodane vrednosti;
- **Število registriranih subjektov se stalno povečuje** (40% več podjetij kot 2005), **število zaposlenih pa pada** (v enakem obdobju padlo za 30%).
- **V strukturi predelovalnih dejavnosti (C) ŽPI ustvari 7-8% dodane vrednosti.** V letu 2011 je dodana vrednost na zaposlenega znašala 32.100 € (13 % več kot 2005);
- Domača ŽPI zaostaja za povprečjem EU za cca. 1/3, v produktivnosti pa dosega cca. 55% evropskega povprečja;
- **4 najpomembnejše dejavnost** (mlekarstvo in pekarstvo; mesnopredelovalna industrija; predelava mleka in proizvodnja pijač) ustvarijo $\frac{3}{4}$ ključnih kazalnikov ŽPI;
- Velika ovira nadaljnjemu razvoju je **slaba izkoriščenost proizvodnih kapacitet** ter **premajhna izvozna naravnost.**
- 20% vseh kmetij z dopolnilno dejavnostjo je **z dopolnilno dejavnostjo predelave hrane:** (v SLO ima dop. dej. 3,4% vseh KMG);

Nekaj izhodišč

V okviru II. stebra 2014-2020:

- ❑ Vsi trije ukrepi (Prenos znanja in dejavnosti informiranja; Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah; Sodelovanje) so za slovensko kmetijstvo, gozdarstvo in ŽPI zelo pomembni.

Znanje in njegov učinkovitejši prenos ena od prednostnih programskih usmeritev leta 2011 sprejete Resolucije Zagotovimo.si hrano za jutri in eno od ključnih sporočil Podeželskega parlamenta!

- ❑ Znanje:
 - ❑ Na slovenskih kmetijah še vedno prevladujejo gospodarji, ki imajo le osnovno (leta 2010: 37,2 %) oziroma srednjo izobrazbo (leta 2010: 50,6 %).
 - ❑ S področja kmetijstva še vedno prevladuje delež tistih, ki imajo le praktične izkušnje iz kmetijstva (64,5 %) oziroma imajo narejene razne tečaje (26,7 %).
 - ❑ V določenih proizvodnih usmeritvah v kmetijstvu (pa tudi v ŽPI) se kaže izrazito tehnološko zaostajanje = prenizka produktivnost, previsoki stroški, okoljska sprejemljivost ?
 - ❑ Prešibka povezanost med akterji v sistemu znanja – slabo sodelovanje!

Sektorske strategije – vloga svetovanja

Skupno rastlinski in živinorejski proizvodnji:

- **Za zagotavljanje stabilnih proizvodnih in ekonomskih razmer:**
 - pomoč pri vzpostavljanju učinkovitih sistemov zavarovanja tveganj (npr.vzajemni, rizični skladi)
- **Za krepitev konkurenčnosti razvojno sposobnih kmetijskih gospodarstev:**
 - pomoč za podpore v naložbe v posodabljanje proizvodnih tehnologij kmetijskih gospodarstev (mehanizacija, oprema, objekti...),
 - pomoč pri podporah za skupne naložbe proizvajalcev
- **Za trajnostno rabo naravnih virov:**
 - pomoč pri primerni obdelava/pridelava/reji na VVO,
 - pomoč za podpore KOP ali za okoljsko prijazne reje
- **Za učinkovitejše tržno organiziranje:**
 - pomoč pri povezovanju za krepitev tržnega položaja pridelovalcev (organiziranje, sheme kakovosti)

Sektorske strategije – vloga svetovanja

Skupno rastlinski in živinorejski proizvodnji:

- **Za krepitev zagotavljanja javnih dobrin kmetijstva na področju varstva okolja in ohranjanja kulturne krajine:**
 - svetovanje za usmeritev ali preusmeritev v ekološko pridelavo in prirejo
- **Za socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja:**
 - pomoč za dodatne in dopolnilne dejavnosti,
 - pomoč v diverzifikacijo v nekmetijske dejavnosti
- **Za večjo vlogo znanja in njegov učinkovitejši prenos:**
 - delovanje panožnih krožkov,
 - vzpostavitev mojstrskih kmetij,
 - izdelava priporočenih tehnologij pridelave ali reje,
 - centri odličnosti,
 - razvojna omrežja

Sektorske strategije – vloga svetovanja

Dodatno - specifično za rastlinsko proizvodnjo:

- sheme nadstandardne pridelave poljščin, sadja, zelenjave, hmelja, oljk
- izboljšanje kolobarja,
- namakanje (vzpostavitev sistema za podporo kmetijam pri odločanju o namakanju),
- tehnološke smernice za napravo ekonomične zasnove nasada v različnih pogojih pridelave in smernice tehnologij pridelave grozdja,
- preučitev načina zagotavljanja primernega sadilnega materiala,
- večja specializacija strokovnega svetovanja,
- okrepitev semenarstva in proizvodnje semena.

Sektorske strategije – vloga svetovanja

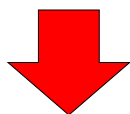
Dodatno - specifično za živinorejsko proizvodnjo:

- sheme nadstandardov v živinoreji: smernice in ukrep dobrega počutja živali,
- podpora za izdelavo programa preventivnega zdravstvenega varstva živali,
- izdelava tehnologij za vse tipe rej,
- vzpostavitev mojstrskih kmetij za npr. pilotne ali demonstracijske reje,
- usposabljanje tehnologov in kmetov mojstrov npr. v prašičereji,
- programi za vzdrževanje in izboljšanje genetske osnove avtohtonih, tradicionalnih pasem živali.

Razmislek o novem konceptu svetovanja v naslednjem programskem obdobju

- Brez izdatnih vlaganj v znanje in izdatnih vlaganj v dvig produktivnosti kmetijsko-živilski sektor ne bo sposoben slediti konkurenci, preferencam potrošnikov, okoljskim zahtevam, se prilagajati podnebnim spremembam...

Novo programsko obdobje 2014-2020 v tem smislu pomeni veliko priložnosti in ODGOVORNOST vseh akterjev.

Ključni poudarki:

- Prenos znanja in inovacij postaviti v funkcijo uresničevanja ciljev kmetijske politike in uresničevanja Resolucije Zagotovimo.si hrano za jutri.
- Jasno definiranje nalog akterjev v sistemu prenosa znanja in inovacij: več koordinacije, več sodelovanja za doseganje sinergij.
- Stremeti k UČINKOVITOSTI vseh členov in k povezovanju v RAZVOJNA OMREŽJA!
- Izboljšanje strokovno-raziskovalnega sodelovanja med institucijami v verigi prenosa znanja ter prenos rezultatov raziskav v PRAKSO!
- Pridobivanje in posredovanje pobud za potrebo po novih znanjih iz terena – iz prakse. Posebna pozornost deficitarnim področjem!

Ključni poudarki:

- ❑ V večji meri izkoristiti potencialne obstoječe raziskovalne infrastrukture, stroke in svetovalnih služb.
- ❑ Povečanje učinkovitosti strokovnih služb, še posebej služb, ki izvajajo naloge javne službe in so financirane iz proračuna.
- ❑ Zagotoviti ustrezno bazično svetovanje kot tudi visoko specializirano svetovanje na tehnološkem, ekonomskem... področju (= preučiti možnosti financiranja v okviru bodočega PRP 2014-2020).
- ❑ Permanentno izobraževanje svetovalcev (training trenerjev), kmetov....
- ❑ Zagotoviti dovolj odprt svetovalni in izobraževalni sistem, s katerim bomo lahko dopolnjevali potrebe po specializiranem znanju.

Stanje v sistemu prenosu znanja

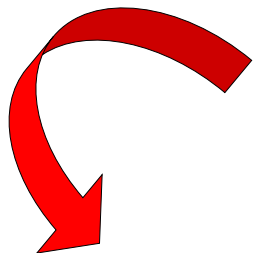
Da bi izboljšali stanje na področju prenosa znanja, moramo nasloviti naslednje probleme:

- pomanjkanje koordinacije dela vseh institucij v sistemu prenosa znanja;
- ponudba aplikativnega znanja v Slovenji je omejena;
- obstajajo deficitarna področja, kjer je raziskovanja in stroke premalo;
- prenos do prakse (kmetovalcev samih) ni dovolj utečen;
- neenakomeren razvoj raziskovalne infrastrukture po sektorjih;
- v sistem vstopajo novi akterji (ti delujejo na tržni osnovi) = konkurenca, podvojevanje vlog na določenih področjih, kako zagotoviti sinergije?

KSS – izhodišča 2013 (jasni: cilji, naloge, učinki)

Obseg dela in financiranje KSS za leto 2013

Izvajanje javne službe, financirane iz proračuna: 304.928 ur		Izvajanje javne službe, ki jo financira uporabnik
Strokovne naloge, glede na prioritete dela		
240.262 ur		57.200 ur
Vodenje, poročanje, lastna organizacija in izobraževanje		Tržna dejavnost
49.722 ur		122.634 ur
Naloge po naročilu MKO (5 %)		skupaj
14.944 ur		484.762 ur

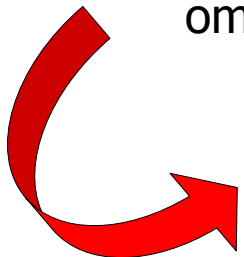

KSS – izhodišča 2013 (jasni: cilji, naloge, učinki)

- ❑ **Izvajanje tehnoloških ukrepov za dvig konkurenčne sposobnosti kmetij (60%)**
 - ❑ Izvajanje tehnološkega svetovanja za dvig konkurenčne sposobnosti kmetij za posamezne proizvodne panoge (konkretne prioritete po posameznih panogah – vsebina, cilji in kazalniki)
 - ❑ Agrarne operacije (spodbujanje projektov namakanja, komasacije)
 - ❑ Navzkrižna skladnost (usposabljanje, informiranje)
 - ❑ Zdravstveno varstvo rastlin opazovalna služba
 - ❑ Izvajanje programa razvoja podeželja 2007 – 2013 (svetovanje, spremljanje investicij)
- ❑ **Podjetniško svetovanje in poslovno povezovanje (12%)**
 - ❑ Vzpodbujanje dopolnilnih dejavnosti
 - ❑ Strokovna pomoč pri uvajanju poslovnega povezovanje pridelovalcev in vzpostavljanje socialnih podjetij
 - ❑ Sheme višje kakovosti, varna hrana
 - ❑ Ekonomske vsebine, vključno FADN
- ❑ **Izvajanje ukrepov kmetijske politike (23%)**
 - ❑ Informiranje vlagateljev pri izvajanju ostalih ukrepov kmetijske politike
 - ❑ Vlaganje zahtevkov za ukrepe kmetijske politike – subvencijska kampanja
- ❑ **Krepitev razvojnega potenciala kmetijstva in podeželja (5%)**
 - ❑ Strokovno delo z društvi in izvedba državnih tekmovanj
 - ❑ Naravne nesreče in zmanjševanje tveganj

Ali je odgovor v oblikovanju razvojnih omrežij?

- Kako ustrezno oblikovati in usposobiti razvojna omrežja?
- Kako določiti področja delovanja - princip prostovoljnosti ali morda tudi del "prisile"?
- Ustrezna zastopanost vseh strokovnih področij – ne le najbolj "agresivnih" skupin?
- Kako spodbuditi prve korake pri nastanku razvojnih omrežij ? Država? Kmetje? Svetovalci? Strokovne institucije?
- Kako zagotoviti, da se ta omrežja ne sprevržejo v platforme določenih ozkih interesov in kako zagotoviti, da bo znanje dostopno brez zadržkov?
- Kako zagotoviti trajnost projektov, tudi po izteku podpor iz programskih sredstev?
- Kako razmejiti bazične naloge svetovanja in del, ki se vključuje v razvojna omrežja – po vsebini, organizacijsko in finančno?

**NALOG JE DOVOLJ!
LOTIMO SE JIH SKUPAJ!**